

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Лемещук Марини Анатоліївни
«Педагогічні умови соціалізації старших дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення в дошкільних навчальних закладах»,
представленої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.03 – корекційна педагогіка

Докорінне реформування системи освіти в умовах перебудови державності, культурного і духовного відродження України потребує вдосконалення процесу соціалізації особистості в дошкільному дитинстві. Адже саме в цей період у характері особистості закладаються стрижневі духовні цінності й основи моральних норм.

Соціалізація особистості в дошкільному дитинстві є важливою обов'язковою складовою системи дошкільної освіти, яка охоплює весь процес і результати взаємодії індивіда з усією сукупністю соціальних явищ, які виявляються в ході пізнання світу і його перетворення. Проте слід зазначити, що у вивченні проблем соціального становлення особистості особливе місце відводиться дітям дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення, що зумовлює труднощі в процесі соціалізації, формуванням мисленнєво-пізнавальної діяльності, своєчасною мовленнєвою підготовкою до школи в цілому.

На відміну від дітей із нормальним розвитком, у яких в процесі спілкування формується мовна діяльність, опосередкована системою мовних знаків, у дітей із загальним недорозвиненням мовлення накопичуються лише окремі мовні дії і окремі мовні знаки. Загальне недорозвинення мовлення у дітей старшого дошкільного віку, ускладнює процес соціалізації, спричиняє суттєве обмеження їх спілкування та життєдіяльність в соціумі, призводить до соціальної дезадаптації.

Вимагають розв'язання суперечності між нагальними потребами соціалізації старших дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення

та недостатнім науково-методичним забезпеченням цього процесу; між необхідністю запровадження педагогічної допомоги соціалізації дітей з загальним недорозвиненням мовлення і неготовністю значної частини педагогів до здійснення відповідної конструктивної діяльності.

Специфіці обраної теми відповідають об'єкт та предмет дослідження. Дисертантка поставила за мету теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови соціалізації старших дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення в дошкільних навчальних закладах. У відповідності до мети дослідження правильно визначені завдання дослідження. Для розв'язання завдань дослідження, досягнення мети використано достатній комплекс методів науково-пошукової роботи.

Обґрунтованою та логічною є структура дисертації, яка презентована вступом, трьома розділами, висновками до кожного з них та списком використаних джерел. Усі композиційні частини роботи представлені оптимально чітко та завершуються висновками.

У роботі досить ґрунтовно, виважено, коректно проаналізовано і розкрито сутність та сучасний стан дослідженості проблеми, що дозволило автору визначитися з ключовими поняттями дослідження і подати авторське трактування феномену «соціалізація старших дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення в дошкільних навчальних закладах».

Науковий апарат, викладений у вступі дисертації, дає можливість сформулювати цілісне уявлення про структуру роботи, її інструментарій, способи інтерпретації результатів отриманих даних. Дисертантка глибоко володіє теорією проблеми і методами її дослідження.

Привертає увагу матеріал дисертації, який присвячено характеристиці особливостей розвитку дітей із загальним недорозвиненням мовлення. Проведена автором пошукова робота прослідковується у поглядах на специфіку опанування дитиною мови, питаннях про головні закономірності розвитку дитячого мовлення.

Характеризуючи наукову новизну дослідження, слід відзначити, що вперше визначено й обґрунтовано педагогічні умови соціалізації старших дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення в дошкільних навчальних закладах; визначено педагогічну сутність понять «соціалізація дітей із загальним недорозвиненням мовлення в умовах дошкільного навчального закладу» та «взаємодія дітей з недорозвиненням мовлення» та набули подальшого розвитку наукові підходи до соціалізації дітей старшого дошкільного віку, положення щодо удосконалення теорії і методики виховання дітей з вадами мовлення.

Результати проведеного дослідження достатньо апробовані і впроваджені в навчально-виховний процес дошкільних навчальних закладів міста Умані, Южного, Черкас.

Є перспективи для подальшого використання отриманих результатів вихователями та логопедами в практиці роботи дошкільних навчальних закладів; під час підготовки майбутніх вихователів при викладанні дисциплін «Корекційна педагогіка», «Теорія і методика виховання дітей з вадами мовлення», «Психолого-педагогічні умови корекційно-виховної роботи з дітьми з вадами мовлення», у системі післядипломної освіти і підвищення кваліфікації педагогів дошкільних навчальних закладів.

Переконаливою є також і апробація головних результатів дослідження у виступах з доповідями на Міжнародних, Всеукраїнських науково-практичних конференціях. Результати дослідження з необхідною повнотою були викладені у 16 одноосібних працях автора, у тому числі в 6 статтях у фахових наукових виданнях, затверджених ДАК України. Публікації автора відображають основний зміст та положення дисертації. Різноманітність географії презентованих установ, де апробувалося дисертаційне дослідження Лемещук Марини Анатоліївни свідчить про його важливість та значущість для теорії і практики дошкільної та спеціальної освіти. Автореферет відображає основний зміст дисертації та детально розкриває її основні положення.

Водночас дисертаційна робота, при загальній позитивній оцінці, містить, на нашу думку, певні дискусійні моменти. Вважаємо за необхідне висловити певні зауваження і побажання, які виникли в процесі опрацювання матеріалу кандидатської дисертації, врахування яких сприятиме більш повній та об'єктивній характеристиці результатів роботи:

1. Варто було б доопрацювати понятійний апарат дисертаційної роботи, привести у відповідність та узгодити між собою усі його складові.

2. Вважаємо, що у першому розділі увага автора, цілком логічно зосереджена на висвітленні значення процесу соціалізації дітей із загальним недорозвиненням мовлення. Однак, на нашу думку, варто було б більше акцентувати увагу на розкритті труднощів соціалізації старших дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення в дошкільних навчальних закладах.

3. У другому розділі дослідження розкрито та обґрунтовано критерії (емоційно-почуттєвий, соціально-комунікативний, рефлексивно-оцінний із відповідними показниками) та рівні (достатній, середній, низький) соціалізації дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення. Матеріали констатувального експерименту засвідчують переважання низького рівня соціалізованості дітей. Можливо варто було б глибше розкрити причини такого стану.

4. У третьому розділі дисертанткою представлені розроблені педагогічні умови соціалізації старших дошкільників, відповідно до реалізації яких було виокремлено три етапи, які характеризувалися специфічними ознаками щодо процесу соціалізації дітей. На нашу думку, слід було б детальніше розкрити та обґрунтувати ці умови.

5. У тексті дисертації зустрічаються окремі граматичні та стилістичні помилки.

Зазначені зауваження не знижують досягнутої теоретичної й практичної цінності проведеного дослідження, яке є цілісним і завершеним. Результати дослідження надають підстави вважати, що вихідна методологія правильна, визначені завдання реалізовано, мета досягнута.

Вважаємо, що дисертація Лемещук Марини Анатоліївни «Педагогічні умови соціалізації старших дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення в дошкільних навчальних закладах» є завершеним самостійним науковим дослідженням, відповідає чинним вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. №567, а її автор – Лемещук Марина Анатоліївна заслуговує на присвоєння наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.03 – корекційна педагогіка.

Офіційний опонент,
доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри ортопедагогіки
та реабілітології
Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова

Глоба О.П.

Глоба О.П.
О: зав. канцелярією
М.П. Драгоманова
06 2017 р.